

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

י"ג בתשרי התשפ"ה

15 באוקטובר 2024

לכבוד

רב אלוף הרצי הלוי, רמטכ"ל

צבא הגנה לישראל

שלום רב,

הנדון: יישום החלטת בג"צ מיום 14.10.24 בעניין ביקורות משרד מבקר המדינה בזיקה למלחמת חרבות ברזל

כללי

- אתמול, בתאריך 14.10.2024, התקיים דיון בבג"צ שלאחריו ניתנה החלטה לפיה תתקיים השלמת טיעון במועד קרוב וזאת על מנת לאפשר לצה"ל, לשב"כ ולמבקר המדינה להידבר במישרין כדי להגיע להבנות, אמות מידה ונושאים להמשך הביקורת, בהתחשב בצורך לקיים ביקורת, בד בבד עם אילוצי המלחמה, כל זאת באופן שיצמצם או ייתר, בהסכמה, את צו הביניים. בהחלטה נפרדת נקבע כי הודעת עדכון משותפת תוגש עד ליום 4.11.24 ודיון משלים יתקיים ביום 6.11.24.
- נדגיש כי בדיון בית המשפט הביע את עמדתו שהמתווה האחרון אשר הוצע על ידי צה"ל וכלל ביקורות בששה נושאים - אינו מספק ועל כן נדרשת המשך הידברות בין הצדדים. מכאן החלטתו כאמור לעיל.
- כידוע לכם, משרד מבקר המדינה ושירות הביטחון הכללי סיכמו על מתווה עבודה אשר מאפשר קיום ביקורות על מלחמת חרבות ברזל ואף ביקורות בנושאים חדשים. הסיכום מול שב"כ הינו גם צופה פני עתיד והוא נשען על שיח שוטף וקבלת החלטות באשר למועד הכניסה לביקורת ומתווה הביקורת רק לאחר שיח כאמור ומתוך קשב לצרכי הביטחון.
- נודעת חשיבות לכך שאמות המידה שיגובשו יתנו מענה רחב הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך - כל עוד מדינת ישראל נמצאת במלחמה; קרי, גם לביקורות עתידיות שיתכן שמבקר המדינה יחליט על ביצוען במהלך המלחמה (בזיקה למלחמה ושלא בזיקה למלחמה).
- אבהיר כי הגם שמיקוד השיח בעת הזו יהיה ב-11 מטלות שנמצאות במוקד המחלוקת לאחרונה, הרי שראוי כי אמות המידה ישמשו כבסיס לקבלת החלטות אף בהמשך יישום תכנית הביקורת עליה החליט מבקר המדינה בזמנו ומכתב בנושא הועבר אליכם בינואר 2024.

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

למען הסר ספק יובהר כי בשלב זה, בו צה"ל נמצא בלחימה בעצימות גבוהה, לא תתקיים ביקורת בנושאי הליבה שנקבעו בשלב ג' במתווה ממאי 2024. עניין זה ייבחן באופן תקופתי.

6. כפי שהודיע מבקר המדינה בעת פתיחת הביקורת בתחילת שנת 2024, אין בכוונת משרדנו לעסוק בשלב זה בביקורות על הלחימה, אשר מתרחשת מאז השבעה באוקטובר בעזה, בלבנון ובשאר החזיתות, זאת על מנת שלא לפגוע במאמץ המלחמתי.

אמות מידה

בהתאם להחלטת בית המשפט, להלן אמות מידה לבחינת קידום פעולות הביקורת במטלות חרות ברזל בעלות זיקה לצה"ל, אשר לדעת מבקר המדינה נכון יהיה ליישם בביקורות השונות:

1. **זיקת הביקורת לתרחישים וסיכונים מידיים/עתידיים ומידת חומרתם** - מהי הזיקה של נושאי הביקורת לתרחישים ולסיכונים מידיים/עתידיים כתוצאה מהמשך הלחימה ולמידת חומרתם, לרבות השלכות פוטנציאליות על חיי אדם.
2. **מידת המעורבות הנדרשת של דרגי שטח והגורמים המבצעיים העוסקים במישרין בליבת הלחימה** - האם יש צורך במעורבות ישירה ושוטפת של דרגי שטח והגורמים המבצעיים העוסקים במישרין בליבת הלחימה למתן המענה הנדרש לקידום פעולות ביקורת מסוימות במסגרת ביצוע מטלת ביקורת ומנגד האם הביקורת מתמקדת ביחידות שאינן עוסקות בליבת המבצעים.
3. **חלקו של הצבא בביקורת המלאה** - האם הצבא הינו הנדבך העיקרי והמרכזי הדרוש להשלמת הביקורת או גורם נוסף מבין שורה של גופים מבוקרים באופן שאי השלמת פעולות ביקורת בצה"ל תמנע השלמת הביקורת הכוללת הרחבה.
4. **מהות הביקורת** - האם מדובר בביקורת שעיקרה בנושא אזרחי במהותו או ביקורת שעיקרה בנושא צבאי/ביטחוני מובהק.
5. **סטטוס עבודת הביקורת** - באיזה שלב מצויה עבודת הביקורת - תחילת ביקורת/עבודת שדה/סיכום הביקורת וכתיבת טיוטת הדוח/קיומה של טיוטת דוח ביקורת בשלה להעברה להתייחסות גופים מבוקרים, לרבות צה"ל.
6. **מסמכים שרוכזו במסגרת תחקירים** - קיומם של מסמכים שרוכזו לצורך תחקירים שמקיים צה"ל בנושאים בעלי חפיפה לנושאי הביקורת עליהם החליט מבקר המדינה.
7. **זמינות מסמכים** - האם קיימים מסמכים בהישג יד ו/או מסמכים שכבר רוכזו עבור הביקורת טרם הוצאת צו הביניים.

פרקטיקות ביקורת ליישום אמות המידה בראי הפחתת הנטל על צה"ל

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

ככלל, מתכונת עבודת הביקורת השגרתית של משרד המבקר המדינה כוללת פגישות, קבלת מסמכים, בקשות השלמה בכתב, עיון בחומרים רלוונטיים במשרדי הגופים המבוקרים.

לנוכח המציאות החריגה שבה נעשות ביקורות חרות ברזל ופעילותו של צה"ל בעת הזו, נכון יהיה מבקר המדינה, באופן חריג, להפעיל פרקטיקות ביקורת שיאפשרו הפחתת הנטל על צה"ל, מבלי לגרוע מאיכות הביקורת ועמידה בנורמות הנדרשות לביסוס ממצאי הביקורת. יישומן של פרקטיקות אלו יבחן ויופעל במטלות הביקורת השונות למול אמות המידה האמורות.

1. מדרגה ראשונה - קבלת מסמכים לגבי מטלת ביקורת ספציפית על פי רשימה מרוכזת של משרד מבקר המדינה וכן קיומה של פגישה שבה ישתתפו בעלי תפקידים רלוונטיים, בהווה או בעבר, על פי צרכי הביקורת, באופן שיצומצמו ככל הניתן הפגישות הפרטניות הנדרשות.
2. מדרגה שנייה - קבלת מסמכים במסגרת בקשה מרוכזת של משרד מבקר המדינה המתייחסת למטלת ביקורת ספציפית.
3. מדרגה שלישית - קבלת מסמכים שרוכזו בצה"ל לצורך ביצוע תחקירים הנעשים על ידו. יובהר כי אין מדובר במסמכי סיכום התחקירים ומסקנותיהם אלא במסמכים גולמיים וכל זאת על מנת שלא לפגוע בהשלמת הליך התחקור הפנימי העצמאי.
4. מדרגה רביעית - העברת חלקים רלוונטיים לצה"ל מטיוטת דוח ביקורת, שגובשה לאחר הישענות על מידע שנאסף בגופים מבוקרים אחרים, להתייחסותו של צה"ל תוך דרישה, על פי הצורך, להשלים מסמכים.

מנגנון

1. לוחות זמנים לקידום השיח - לאור החלטת בג"צ ובהתחשב בלוח הזמנים הקרוב שנקבע להגשת הודעה משותפת לבית המשפט עד ליום 4.11.24 ודיון משלים ביום 6.11.24, **נכון יהיה שנקיים מפגשים בדחיפות, כבר בימים הקרובים**. זאת, על מנת שנוכל להגיע להבנות שיאפשרו לקיים ביקורת, בהתאם לצורך עליו הצביע בג"צ, בד בבד עם התחשבות באילוצי המלחמה.
2. הסמכת סגן הרמטכ"ל (אשר ככלל, אמון על ממשקי ביקורת המדינה) או גורם בכיר בדרג דומה שיוסמך כמוביל השיח עם משרד מבקר המדינה - קיימת חשיבות לניהול השיח באופן מהיר ויעיל זאת על מנת שניתן יהיה להשלימו בפרק הזמן הקצר שנקבע לשם כך על ידי בית המשפט - כאמור, דיון נוסף נקבע ליום 6.11.24 (כשבוע לאחר חג סוכות). על כן, נבקש כי ייקבע גורם בכיר מטעמך, כפי שאף הנחה בג"צ, שיהיה זמין לניהול שיח אינטנסיבי ומוסמך לקדם את הפעולה באופן אפקטיבי ליישום החלטת בג"צ.
3. הסמכת גורמים מוסמכים מטעם משרד מבקר המדינה לקיום השיח עם צה"ל - מצד משרד מבקר המדינה ירכז את השיח מול צה"ל לגיבוש מתווה עבודה מנהל החטיבה לביקורת מערכת הביטחון, תא"ל (במיל') איתן דהן ובמידת הצורך מנכ"ל המשרד, תא"ל (במיל') ישי וקנין.

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

4. התייחסות להמשך ממשקי עבודה בין צה"ל למשרד מבקר המדינה - המנגנון שייקבע יבטיח קיומה של הערכת מצב שוטפת ועתית שתבחן את צרכי הביקורת למול המצב הביטחוני וצרכי הצבא. כמו כן, יישום הסיכום שייקבע באשר למטלות ביקורת יותיר את האפשרות לשיח מהיר ומתן מענה משותף למקרים שבהם בשל נסיבות לחימה חריגות יעלה קושי מיידי ביישום המתווה שיסוכם בפרק הזמן שנקבע.

מסמך זה מועבר אליכם כאמור על מנת לקדם באופן תכליתי את יישום החלטת בג"צ מיום 14.10.24.

ביסודו של המסמך מתווה, שמונח כבסיס לשיח, אשר נשען על אמות מידה מוגדרות וכן פרקטיקות ביקורת שעשויות לתמוך בתכלית שהוגדרה על ידי בית המשפט: קיום ביקורת בד בבד עם אילוץ המלחמה באופן שיצמצם או ייתר בהסכמה את צו הביניים.

בשולי הדברים נציין כי מסמך זה נוגע אך ורק לתחום הביקורת הנתון לסמכותו של מבקר המדינה ואינו נוגע לכובעו הנוסף כנציב תלונות הציבור או לפעולות נקודתיות אחרות כמו סיורים שקיומם יתואם בשים לב לקשב הפיקודי. בעניין זה, ובהלימה להתייחסות בית המשפט בדיון החסוי אתמול, ככל שיעלה צורך בממשקים מול גורמים בצה"ל לצורך טיפול בתלונות הציבור נפנה כמקובל לגורמים הרלוונטיים.

ביקורת מבקר המדינה הינה אבן יסוד במארג הדמוקרטי של מדינת ישראל גם בשעותיה הקשות ובעתות מלחמה. בטוחני כי סיכום מתווה הביקורת מול צה"ל יאפשר לקיים את ביקורת המדינה גם בצה"ל, וזאת תוך התחשבות באילוץ המלחמה ובהשלכותיהם על צה"ל.

בטוחני כי נשכיל להגיע להודעה משותפת שתייתר את ההליך בבג"צ בכללותו - כמצופה ממוסדות המדינה.

אסיים בתפילה להצלחת חיילי צה"ל וכוחות הביטחון ומיגור אויבינו.

בכבוד רב,

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

העתק:

חה"כ יואב גלנט, שר הביטחון